

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА

Орган Українського Національно-Демократичного Об'єднання.

Ціна 20 гр. | Адреса редакції й адміністрації: ЛУЦЬК на Волині, Алеї Б. Хороброго, 18.

Передплата: в краю: на 1 місяць 1 зол., на чвертьрічно 3 зол., на пів року 5 зол. 50 гр., рік 10 зол.; за границею: на рік 2 америк. долари або їх вартість в вишій валюті. Рукописів не звертається. — Оголошення після умови Неліписаних депісів не приймається.

Національна молодь

Жахливі вістки доходять із сел про нашу молодь. Майже всі дописувачі скаржаться, що скрізь панує горілка, карти, кийки. По ночах відбуваються бешкети, лунають пісні, дикі голеси, робляться шкоди мирним мешканцям. Молодь деморалізується, наша надія на майбутніх здорових духом і тілом громадян розвіюється.

Чи одна молодь винна в цьому? Чи можна обвинувачувати молодих хлопців і дівчат, що в їх жилах кипить горяча кров, що енергія переливається через край?

Ні. Винен хтось інший чи щось інше. Винні ті „пивярні“, які так щедро насаджуються по наших селах; те море горілки, що річками спрямовується на наші землі; ті умови, які не дають можливості молоді займатися розумною працею чи розвагою; ті люде, що прищеплюють молодим істотам зарази мрзальної розлуги.

З дописів ми ясно бачимо, де нема цієї роспусти й деморалізації, а де швидко зростає. Нема її чи є вона в менших розмірах там, де існують філії „Просвіти“, де молодь звертає свою енергію на читання книжок, бесіди вистави, спів. Найбільша розпуста панує в тих селах, де зачинено „Просвіти“. З нудоти й надміру енергії хлопці просто казяться.

Спостережено також, що в тих селах, де памують сельробы, зростає неслухняність до батьків, нешанування старших людей, занепад усяких моральних засад, а про чужу власність нічого й казати! Там усе можна, там нема сорому, там чим гірше-тим краще. Інакше й не може бути, бо ж сельробы вполюють у м. лодь, що бути чемним, вихованим, ставитись з пошаною до людей та до чужої власності—це контрреволюція та буржуїство. Матері обливються слізьми, дивлячись на таких синків, батьки передчасно сивіють.

Тому наше громадянство, з огляду на деморалізацію, яка брудними хвилями заливає наші села, повинно голосно й дружно домагатися негайного відчинення „Просвіти“ і взагалі уможливлення молоді

займатися культурно-освітньою працею, фізичним вихованням і розумними розвагами.

Але цього мало. Необхідно цю молодь також підняти ідейно. В той час, коли „Нове Життя“ хоче заводити по селах комсомол, ми повинні гуртувати цю молодь на національному ґрунті. Для цього свідоміші молоді люде повинні негайно приступити до творення сільських гуртків національної молоді, власне тої молоді, якій ще зарано брати на себе партійну роботу.

Який програм? план праці? завдання національної молоді?

Дуже просі. Національна молодь, цей цвіт нашого села, повинна бути культурним брацтвом. Члени гуртка національної молоді повинні бути ввічливими, моральними, не пачити, не курити, не вживати лайливих та брідних слів. Любити понад усе своє українське, вживати завжди й всюди тільки української мови, вчити і добре знати історію українського народу, з гордістю називати себе українцем, бути завжди першим, де йде праця для громади: в „Просвіті“, аматорському гуртку, в хорі, в кооперативі; помагати чим мога біднішим і слабшим і служити прикладом для інших.

Молоді націоналісти повинні бути такими, щоб про них говорили: „Ці хлопці та дівчата чемні, добрі, розумні, працювати! Це найкращі в селі хлопці й дівчата!“ Тільки всього.

Такі скромненькі, але великі й необхідні для українського народу завдання національної молоді.

Хлопець-націоналіст чи дівчина-націоналістка повинні в майбутньому стати найкращими нашими громадянами.

Ми переконані, що на вихованні такої молоді залежить усім нам, а перш за все батькам, а тому старше громадянство повинно зацікавитися думкою про гуртки національної молоді й дозволити їх творенню.

Віriamo, що краща молодь відгукнеться на нашу думку.

До змін польської конституції

Як відомо, так званий „бльоок співпраці з урядом“ був створений самим урядом з метою змінити конституцію. З тою самою метою польська шляхта весь час вела похід проти союму.

Які ж зміни мали на увазі всі ті, що весь час виступали проти союму й конституції? Зменшення народоправства. Поміщикам не подобається, що громадяне все ж таки мають де-яку можливість через своїх представників де-що сказати в соймі й впливати на роботу уряду. Геть з демократією,—кричать вони, уряд сам дасть собі раду.

Для переведення цієї зміни конституції і був створений „бльоок співпраці з урядом“. До цього бльооку охоче приступили: і поміщики, які хочуть мати короля і пілсудчики, що хотіли б бачити всю владу в одних, авластиво в своїх руках, і всілякі урядовці, що мріють про той час, коли в соймі не будуть критикувати їхньої роботи.

Звичайно, приємніше керувати державою й ні перед ким не відповідати! Що й говорити!

Тільки в самому „бльокові“ вже стався розкол. Газети в свій час подали, що в Варшаві відбулася нарада „бльооку“, при чому проєкт Радзівілла був цілковито відкинений. Це був проєкт не більше не менше — як монархії. Поміщики послідовні. Що тут за-

вертати справу в паперці. Як має бути влада в одних руках, то хай вже буде король. Але пілсудчики злякалися такого відкритого кроку. Вони хочуть робити все ступнев, крок за кроком.

Хто ж фактично веде роботу зміни конституції? Посли „одинки“, в тому числі Богуславські й Сейгейди, а нахилати до них населення покладено на регіональні ради.

Ось що кажуть про підготовчу роботу до змін конституції офіційні особи і польські газети:

Прем'єр п. Бартель в розмові з співробітником „Епоки“ заявив: „Підготовчі роботи до змін конституції тривають. Розпочато їх з ініціативи „бльооку співпраці з урядом“. Нема сумніву, що зміни в сучасному тексті конституції на ступлять, але які вони будуть, про це відомо буде в осени“!

До цього польські газети додають, що послі „одинки“ утворили спеціальну комісію для змін конституції на чолі з полковником Славком. Матеріалом для роботи служить проєкт віцеміністра Цара. Проєкт цей має на увазі: вибори президента публіцистом, введення одномандатових виборчих округ, розширення прав сенату й призначення половини сенаторів президентом.

Сенаторка О. Кислевська на Волині

Жіночий рух на Волині ледве поробив перші кроки. Перші й дуже маленькі: в Рівному повстав „Союз Українок“, в Луцьку—благодійна секція при „Просвіті“ і, здається, на цьому кінець.

Тому приїзд на Волинь нашої в домої дядки на полі жіночого руху, редакторки „Жінчої Долі“, сенаторки, члена Української Парламентарної Репрезентації, п. Олени Кислевської, був дуже своєчасним і корисним. Пані сенаторка в часі з 15 до 21 серпня побувала в містах Луцьку, Ковлі (двічі), Рівному, Володимирі й в селі Озденіжі біля Луцька. Метою було запізнатися з місцевим життям, а з окрема з життям жіноцтва, по-знайомити його з працею жінок у Галичині, Чехословаччині, Канаді, Польщі й в ин. країнах та закликати жіноцтво до культурно-освітньої праці.

15 ц. серпня п. сенаторка мала відчит для жіноцтва в Луцьку. Зібрані (понад 40 осіб, жінок і чоловіків) з великим зацікавленням ви-

слухали двохгодинну промову п. сенаторки, знайомилися з її виданнями та інформувалися в справах жіночої роботи на селах. Ще більше зацікавлення викликала промова п. сенаторки в селі Озденіжі в неділю 19 серпня, де були присутні селяне з сіл Озденіжа, Уляник, Шепеля і Тросянки. П. сенаторка була присутня на службі, дуже хвалить місцевий церковний хор, відвідала філію „Просвіти“ й де-які селянські родини. В Рівному 17 серпня сен. Кислевська мала розмову в стислім гуртку місцевої жіночої організації. Жіноцтво радо вітало її, знайомило зі своєю працею й просило відвідувати Рівне частіше. 20 серпня п. сенаторка мала відчит у Ковлі, а 21 в Володимирі.

Відвідини й промови пані сенаторки про жіночий рух та працю організованого жіноцтва безумовно спонкають наше волинське жіноцтво до більш інтенсивної роботи на користь своєї молодшої сестри—селянки.

Що означає слово УНДО

Деякі селяне не знають, що означає слово УНДО, і просять нас пояснити їм. Отже пояснюємо.

Партії, які мвють довгі назви, вживають скорочень, наприклад, „Польська Партія Соціалістична“ вживає тільки перші літери кожного з цих слів: ППС. Так само вживає скорочення й „Українське Національно-Демократичне Об'єднання“, беручи перші літери кожного з цих чотирьох слів, а саме: літери: **У, Н, Д, О**. І вийшло скорочене слово УНДО.

Наші селяне Волині, Холмищини й Полісся часто вживають, замість скорочення УНДО, двох слів: „УКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ“, або просто „ОБ'ЄДНАННЯ“.

А чому? Бо наші свідомі селяне знають, що тільки одно „Українське Національно-Демократичне Об'єднання“ кличе всіх українців до об'єднання в одну родину, до

одного спільного національного фронту. Інші ж партії хочуть українців поділити на гуртки та намовляють їх сваритися між собою, що тільки обезсилило б нас на радість ворогам. Тому то селяне Волині, познайомившись ближче з УНДО, себ то з Українським Об'єднанням, масово виступають з партії „Сельроб“ і инших і приступають до Українського Об'єднання.

А ще чому? Тому що УНДО, себ-то Українське Об'єднання, є найбільшим українським селянським об'єднанням. 99 відсотків УНДО складають селяне. На виборах до союму на листу УНДО голосувало біля 700 тисяч селян.

Тому то всі селяне—чоловіки й жінки—повинні вступити й вступлять до „Українського Об'єднання“, бо лише воно може вибороти для нас усе те, що нам є потрібне.

Що діється в світі

Після договору Югославії з Італією.

Цими днями був ратифікований договір між Югославією й Італією в Неттуно. Приспівала справа внутрішня грізна боротьба між сербами й хорватами. Італія погрожує, щоб розв'язати собі руки, югословянський уряд мусів дозвір затвердити. Але ця подія викликала нову бурю. Хорвати виступають проти договору, вважаючи, що він порушує їхні національні права. В Далматії дійшло до заворушення, а особливо в Себе-

ніко і Спалатто та в наших портових містах.

Війна на Сході.

Шанхайські газети помагають, що відділи монгольської червоної кавалерії під командою большевиків вдерлися на китайську територію, перерізавши східно-китайську залізницю. Проти совітської акції виступили значні манджурські відділи.

Наступ монголів на Манджурію під командою большевиків вважається за порушення прав Японії. Большевицькі газети повідомляють, що це ніби то акція повстанців.

ДОПИЛЬНУЙТЕ ПЛЕБІСЦИТУ ЗА УКРАЇНСЬКУ ШКОЛУ!

(Вношення рекурсив проти відмовного рішення шкільної кураторії).

Повітові шкільні інспекторати оголошують вже рішення шкільних кураторій в справі вношення в грудні 1927 р. декларацій за українські школи.

Як можна було й надіятися— рішення ті з правила відмовні.

Від рішення куратора прислугує заінтересованим батькам рекурс (відклик) до міністра віроповідань і прилюдної освіти, в речинці 14 днів від вивішення оповістки в льокалі громадського (гмінного) уряду.

Обов'язком заінтересованих батьків є:

1. Щоденно провірювати в громадському уряді, чи нема прилюдної оповістки про рішення шкільного Куратора і ствердети, котрого дня її прибито чи наділено.

2) В кожному відмовному випадку внести своєчасно рекурс і то в польській мові (з огляду на т. зв. лизиковий закон в 31.VII 1924) на руки приналежного повітового шкільного інспектора—очевидно за посвідкою.

В рекурсі слід вказати безвідставність і протизаконність всіх тих мотивів, які навів шкільний куратор на умотивованя сього відмовного рішення.

Буває, що шкільний куратор між відмовними мотивами наводить, на підставі фальшиво переведеної в 1921 р. конструкції (перепишу) людяности, що в даній місцевості (часто в чисто українській) всупереч фактичному стану річі нема 25 проц. українського населення. В такому випадку слід в рекурсі документально вказати фальшивість конструкції на підставі посвідки приналежного правосл. парохіяльного уряду (status animarum), евенуально й твердження дотичного громадського уряду та наших документів.

Найчастіше покликається шкільний куратор на те, що внесено декларації за 20 або й більше дітей з домаганням „панствової“ мови в школі. Між тим в дотичній громаді є заледво двоє, троє або й зовсім нема польських дітей. Практика вказала, що з „вношенням“ декларацій на „панствова“ мову навчання робилися найріжнородніші надужиття. Видурувано підписи від неграмотних громадян збудити то на трутку на миші, на збіжжа, на засів, на якусь запомогу і т. п. В багатьох випадках подавало діти в передшкільному віці (навіть заледве кілька місяців) або вже в позашкільному віці (навіть такі, що вже служать при війську.

Вкінці вношено зовсім фіктивні декларації від неіснуючих громадян за неіснуючих дітей.

Отже в кожному поодинокому випадку, де шкільний куратор покликається, що внесено декларації за 20 або й більше дітей, з домаганням навчання в „панствова“ мові,—зажадати від привалежного повітового шкільного інспектора спису батьків, що внесли дотичні декларації і за котрі діти, згідно з якийсь инший спосіб ствердети надужиття і подати їх в рекурсі.—Якщо шкільний інспектор відмовився би дати такий список або позволити вглянути з дотичні акти,—то навести це в рекурсі і зажадати слідства з рамені міністерства, щоб ствердети, чи і які були надужиття і фальшування в кожному поодинокому випадку.

Право рекурсу (відклику) прислугує кожному з тих, що внесли декларації з домаганням української мови навчання в школі і такий рекурс, введений своєчасно навіть одною особою, є прависильний. Однак лише буде, як повідисують рекурс всі ті, що внесли декларації. Це дасть рекурсові більшої поваги.

Як хто потребував би правової поради в справі вношення рекурсу, нехай звернеться негайно до приналежного повітового Кружка „Рідної Школи“ або до найближчого українського правника (адвоката, судді, нотаря і т. п.) і принесе з собою текст рішення шкільного куратора й інші документи для опрокинення кураторського рішення та вяснення справи.

Зі всіх рішень і рекурсив робити точні відписи (копії) і переслати їх до Правної Оборони при „Рідній Школі“ у Львові, Ринок ч. 10 II п.

ПРАВНА ОБОРОНА при РІДНІЙ ШКОЛІ

Памяти проф. В. Коваля.

В Чехословаччині заклався спеціальний „Комітет для вшанування памяти проф. Володимира Коваля“. Фундатори: Проф. Мацевіч, лект. Вікт. Доманицький, Микола Литвицький, Д. Рибак, Я. Шавельський. Комітет випустив відозву, якою закликає українських громадян вступати в члени Комітету, або, принаймі, внести добровільні дані в фонд вшан. пам. проф. В. Коваля“. Адреса: M Litvicky, Kramolinowo, ul. c 1143. Nymburk. Чехословаччина.

Церковне життя

Церковна нарада.

19 цього серпня відбулася нарада членів церковного комітету від Волині, Холмщини й Полісся. Окремі члени інформували про положення церкви на місцях і висловили свої думки про необхідні заходи до унормовання церковної справи взагалі. Обмірковувалося також питання про участь українців в митрополитальній раді 22—24 у серпня. Було вирішено, що українці, при певних умовах, участь у нараді візьмуть, кермуючись вказівками наради, і зложать на руки митрополита Діонісія відповідну заяву в справі виконання церковною владою умови з дня 1 липня ц. р.

Обмірковувалися також питання про висвячення українських єпископів, кандидатур і праці на місцях. Звернено увагу на те, що в деяких повітах поодинокі особи, не відомо під якими впливами, ведуть роботу, що може пошкодити спільному церковному фронтові й взагалі церковним інтересам. У ці хвилини праця всього українського громадянства повинна бути кермована одною думкою про добро нашої церкви й одною зовнішньою

організацією. В зв'язку з цим вирішено зорганізуватися в статутіву громадсько-церковну організацію. Проект статута доручено виробити обраній з чотирьох осіб комісії.

Митрополитальна рада.

В днях 22—24 серпня в Варшаві відбулася друга сесія митрополитальної ради в зміненому складі, крім осіб, які брали участь у першій сесії та тих, що заступають членів які вибули з ради, митрополит запросив також представників громадянства. Від українців були запрошені: п.п. Артемюк, Богуславський, Власовський, Рочняк, Соловій, Черкавський і Хруцький; від білорисів—о. Ковш, п.п. Островський і Чотирко.

Що до заступництва членів, які вибули, то на місце небіжчика прот. Туркевича вступив прот. Рогальський і на місце б. володимирського церк. ктитора-голова Луцького брацтва п. Ясінський. Від нових православних парафій Галичини введено: гум. Пантелеймона і Бендасюка та від православних чехів свящ. Заха.

Відомости про перебіг засідання подамо в наступному числі.

Сельробівські шахрайства й провокації.

Живими ховають ундістів.

В числі 31 „Укр. Громади“ була вміщена „посмертна згадка“ про молодого симпатика „УНД-Об'єднання“ Василя Гриня. Згадка була надіслана з Володимирщини й підписана приятелем В. Гриня—Пилипом Воробієм. Характер письма п. Воробія нам знаний і тому згадка не викликала в нас сумніву.

Але виявилось, що п. Василь Гриня на радість усіх, хто його знає, живий; посмертну згадку ж зфальшували сельробівські хулігани, підробивши підпис п. Воробія.

Про це повідомляє нас п. Воробій наступним листом:

„В останній час наші сельроби дійшли в своїх провокаторських витівках до кульмінаційної точки. Ненависть до У. Н. Д. О.—я і всього, що українське, перейшла в них уже всі межі фанатизму. Знаючи п. Василя Гриня і мене, які симпатиків УНДО—я, всіма силами стараються підірвати авторитет першого, а об'їх нас посварити поміж собою, щоб, по приказі: „де два б'ються, там третій користає“, з нашого неперозуміння скористати. Для того вони пускаються на різні огидні вчинки. Прикладом може послужити слідує.“

В ч. 31 „Укр. Громади“ президія місцевої „ячейки“ сельробів помістила посмертну згадку про п. Василя Гриня, підписавши мое прізвище. Цим заявляю, що я жадних „посмертних згадок“ не писав і що

п. Василеві Гриневі і не сниться вмирати. Підшиваючись під мое прізвище, вони фальшиво повідомили ред. „Укр. Гром.“ для того тільки, щоб спровокувати її проти мене. За фальшування мого підпису я змушений є притягнути фальшувачів до сузової відповідальности.

Пилип Воробій.

с. Стара Лішня на Володимирщині
12.VIII 1928 р.

Як ліквідують клеванців.

В числі 28 „Україн. Громади“ була вміщена заява членів Клеванської сельробівської організації про їхній виступ з Сель-Роба. Заява з підписами надіслана була при офіційному листі за підписами президії: голови і секретаря. Сельробівські поводирі перелякалися, бо ж про такий розв'яз сельроба може довідатися Москва й почали взаємно себе обвинувачувати, з чієї вини клеванці їх покинули, але напочатку ні одна сельробівська газета не заперечувала факту покинення їх клеванцями. Лише через де-який час сельробівські верхи надумали пустити в вічі блахмана: оголосити, що клеванці їх не покидали, що це вигадки й т. д.

В ч. 32 „Укр. Громади“ селянин Федір Веремчук з с. Обарова писав нам, як це сельробівці на-

Нове джерело заробітку для селян. про шовківництво.

Український Хлібороб! Земля Твоя, роздроблена на шматочки, не в силі вигодувати Твої родичи. Заробітку немає. А податки та різні драчки, що стягають з Тебе наші опікуни, дусять Тебе до землі. Сотки тисячі Твоїх рідних пригноблені рік річно покидати батьківщину та шукати кращої долі в наймах у чужих народів. Живеш у нужді, недостатку, прабитий горем та вічною журбою за кавалок хліба. Ти не знаєш, що може і для Тебе бути життя краще. У своїй темноті та байдужності не знаєш, що Ти сам винен у своїй важкій долі та що лише сам, своїми силами можеш її поліпшити, коли схочеш.

Ось Тобі одна добра рада, один спосіб, як вирватися з путів нужди і як найти джерело доброго заробітку: берися за

шовківництво!

Шовківництво є промислом, що займається виробом найшляхотнішої тканини-шовку.

Шовківництвом займаються майже всі культурні країни й мають з цього великий дохід. І в нас, на Великій Україні, пролітає цей промисл дуже гарно. Лише тут—в Богом забутій країні—його не знають. Тому, хоч пізно, але мусимо завести і у себе цей поплатний промисл

годівлю шовкопрядки.

Годівлю може займатись кожний хлібороб та зарібник, що має морвові дерева. Вона полягає на кормленню гусениць шовкопрядки листям морви.

Цей домашній промисл має слідуєчі прикмети:

- 1) Праця є проста і не потребує окремого навчання.
- 2) Є легка, бо її можуть виконувати жінки та діти.
- 3) Треває коротко, бо всього 5—6 тижнів.
- 4) Припадає саме в час, коли нема польових робіт.
- 5) Не потребує коштових уладжень і через це великого вкладу гроша.

6) Дає цінний сирівець, що має попит та збут в цілому світі.

7) Сирівець не сується і можна його переховати довгі літа.

8) Годівля приносить гарний дохід.

Дохід з годівлі шовкопрядки

залежить від кількості морвових дерев та розміру господарки. Пересічний шовківник, що має яких 15 до 20 морвових дерев, може викормити сам, без нічної помочі, в одній кімнаті гусениць шовкопрядки з 25 грамів ячюк. З цього виробить він пересічно 60 кг. свіжого овряду, за що одержить 570 зол., продаючи 1 кг. товару по 9.50 зол. Краєвому господарському 1-ву „Сільський Господар“.

За один або півтора місяця легкої праці це дохід дуже гарний, бо такі гроші можете заробити щойно тоді, коли продасте на примір:

около 15 сотнарів жита або коло 100 сотнарів бульби або 400 більших курчат або около 4000 яєць.

До сього не зараховуємо труду, часу та грошей, які мусили би зужити на витвір цих продуктів і не беремо на увагу, що наш малоземельний хлібороб чи зарібник не

в силі цього випродуковати.

Ще одно порівняння, що переконає Вас наглядно про видаєність годівлі. Коли одномісячну працю коло годівлі оцінимо на 100 зол., а інші видатки, як приспособлення помешкання до годівлі—на 70 зол., то чистий дохід буде вносити 400 зол.; тимчасом 1 морг ріллі дає у нас приблизно 50 зол. чистого зиску, по відчисленню видатків на управу ріллі, засів і працю. Тоді середня годівля шовкопрядки немов побільшає вашу господарку на яких 8 моргів землі.

Як бачите з цього, то годівля шовкопрядки є одним з найпоплатніших занять, що зможе гарно піднести видаєність Вашої господарки.

Основою годівлі є

морва.

До годівлі шовкопрядки уживається листя з білої морви, що має сіру кору, гладке листя та білі, чорні або рожеві ягоди. Чорна морва, що також росте у нас, не видається до годівлі. Морва є деревом не вибагливим та відпорним на всякі негоди (морози) та росте на кожній почві, за винятком мокрих місць. Найкраще розвивається вона на ґрунтах легких, пісково-глиноватих та сухих.

магалися сфальшувати факт: ЦК післав на місце свого делегата, той пошептався з недобитками сел-роба й вирішили написати спростовання, з де-якими погрозами взято підписи, що вони безпартійні, де-яких підписали й врешті за-

кричали „гевалт“, що ніби-то все неправда. Москва може й повірить цьому фальшуванню, але місцеві селяне, які все бачать, тільки ще раз переконаються, що сел-роба завжди жили крутіством і живуть ним і тепер.

До Українського Громадянства в Луцьку

Наближається новий шкільний рік. Учні Луцької Української гімназії в переважачій більшості— діти незаможних батьків, які не в стані забезпечити й створити своїм дітям нормальних умов для науки. В наслідок дорожнечі, одні учні змушені вчати до гімназії, подорожуючи що дня 8—16 верст, другі—мають забезпечений дах над собою, але голодні, а в зимі й холодні і тільки незначна частина перебуває в більш-менш нормальних обставинах. Нужда велика й страшна. Була вона завше супутником шкільної молоді, але переважно в літах старших, коли людина залишає за собою роки юнацтва, переходить на положення „самостійности“ і вже є здібна боротися за існування.

Тепер же школа життя починається значно раніше й шлях її устелений не сміхом і радіощами молодости, а тернами й стражданнями. В таких умовах трудно учневі справлятися зі шкільною наукою, а що страшніше—це систематичне виснажування організму допроваджує бідніших до сухот. Молодь—наша надія; наші культурні кадри, майбутні оборонці чести й гідности нації. І коли від неї ми так багачко очікуємо й вимагаємо, то чиж маємо право, належати до тієї ж нації і вказуючи молоді її життєві шляхи, бути байдужими глядачами їхньої суворой боротьби за освіту, що межує, зі зневірою й розпучкою. Річ ясна, що громадянство Луцька не в стані ясьому зарадити, але, при добрій волі, воно може прийти в поважкою допомогою хоча де в чому.

Батьківський Комітет тієї ж гімназії, щоби забезпечити принаймні більш-менш нормальне виживлення бідним учням, які змушені перебувати на холодній страві, ви-

рішив: одчинити свою їдальню (столовку), в котрій за невелику платню учень отримував би здоровий гарячий обід. Кошти на це потрібні не малі. Однак Б. Комітет, перекоаний в тому, що громадянство в гарячій співчуттям піде на зустріч цій думці, сводивається, що спільними зусиллями Луцьчан і Українських Інституцій в Луцьку можна буде думку цю зреалізувати. Коли кожний з нас пожертвує хоча б тільки денний зарібок, підвалими будуть положені. А тому від імени Батьківського Комітету й в імени незаможних учнів звертаюся з закликом до всіх українських інституцій Прогосвіти, Українбанку, Народньої Торговлі, Маслосоюзу, Ревізійного Союзу й Луцького Брацтва, а також до всіх нижченаведених шановних громадян до складання пожертв:

П.п. В. Арцабка, Архипенко, Баталін, Богдановський, І. Вондарук, Вондарук, Вілогуб, Білецький, Власовський, Вишнівський, Ворченко, О. Гудемчук, Гладкий, інж. Глушук, Глушук, Горбенко, Зібрів, К. Ільницький, Кіпера, Котик, Коцюба, Кричак, інж. Кобилянський, Кобилянський, Ковалевський, Куриленко, М. Левницький, В. Левницький, Левчанівська, Левчанівський, Лебідь-Юрлик, Лебецьок, Лядський, Михайлів, Маслов, Мокрицький, Мац, Марковський, Миколайчук, Оред, В. Островський, С. Островський, Пилипчук, Палаш, Панченко, Прокавюк, О. Пашевський, Петриківський, Редько, п-ні Редько, Сало, Степаяк, Сидорук, Сорочка, Савицький, Степура, Сиротенко, Федоренко, Цівчинський, Черевко, Чупрун, Чирко, Шкляр, Шульга, Ясіньський, С. Гудемчук

Голова Батьківського Комітету
Є. Туравський

Велика Україна

Вбивають робкорів і сел-корів В Б. большеві все збільшуються випадки вбивства робкорів (робітничих) і сел-корів (сільських) кореспондентів радянських газет. Ці кореспонденти просто займаються доносами, завдяки яким гинуть робітники й селяне. В цьому

році цих вбивств нараховується в два рази „більше“ ніж у році 1927. З огляду на це провід комуністичної партії видав обіжниця до судів і відділів ДПУ, що засуджені за замахи на сел-корів не мають права апелювати й повинні бути покарані негайно.

Під морву не треба призначувати окремого місця. Її можна садити коло доріг, коло хати, вздовж парканів, на межах ріллі і всюди, де тепер ростуть такі неужиточні дерева, як верба, тополя тощо. Дуже гарні і корисні є морвові живоплоти.

Одно велике та здорове дерево може дати листя на викормлення гусениць шовковрадки з 2 грамів ячюк, з чого можна виробити приблизно 5 кг. свіжого сряду, 45 золотих вартости.

Найкраще садити старший молодник, бо вже від 9-го року від засіяння можна уживати листя до годівлі. З морвових корчів та живоплотів можна зривати листя ще скоріше, як в 4-5 році. Кожний, нехай би найдрібніший хлібороб чи зарібник, найде всюди місце під засадження кільканадцяти деревець морви.

Їх треба також сіяти на те, щоби поширити це шляхотне та корисне дерево на весь край. Для цього заведіть у свійому селі малій питомник (шкілку), з якого можете мати також гарний дохід розпродуючи сіянці та дички другим. У многих наших селах найдеться декілька морвових старих дерев.

Зберігайте їх добре, хороніть перед шкідниками та збирайте з них насіння.

Українські селяне! Рубайте вербу та інші нецотребні і садіть морву! В кожному селі за ожіть питомник морви!

Ті, що мають у себе старі дерева морви, хай беруться з весною до годівлі шовкопядки!

Для вивчення шовківництва приступайте в члени „Сільського Господаря“, гуртуйтеся при місцевих Кружках „С. Г.“, а там де їх ще немає—заложіть зараз же. Читайте пильно наш сільсько-господарський часопис „Сільський Господар“, в якому найдете вказівки та поучення в справі українського шовківництва!

Беріться до діла скоро та енергійно.

При Краєвому Товаристві господарському „Сільський Господар“ існує окремий відділ для справ шовківництва. Його завданням є започаткувати шовківничий промисл у нас і дати йому діловий провід. До нього звертайтеся за порадами. Адреса: Краєне Товариство господарське „Сільський Господар“, відділ шовківництва, Львів, вул. Зіморівича 20.

Др. Б. Жатевиц.

ВІДГУКИ ДНЯ

Як ліквідують

На варшавську телефонну стачію прибіг засапаний товариш.

— Злучіть зі Львовом. Та прошу якнайшвидче.

— Галльо! Сел-нероб-лівиця?

— Так єсть, товарищ Хлебодаєв! Чаво ізволіте?

— Чаво? Гроші берьоте, дуріте нас, що сел-нероби самі сіються, що розмножуються, як кролики, що УНДО нема й на понюшку. А Клебанська організація перейшла до націоналістів! Га? Негайно повернути клебанців на кому... тьфу, на сел-неробівство. Нечево атгаваріваться Не зробите? Більше ні грошика не одержити!

— Галльо. Чи товариш Маркувка?

— Так єсть, ваше пролетарство!

— Попойсти на московський шот любите, а замість „єдности“ клебанці перейшли до національного табору? Га? І ви ще просите падрєплєнія? Ліквідуйте, бо инакше-ні грошика...

— То не я, то Завальницький завалився...

— Ні грошика.. панімаєте?!

В сел-неробі все заметушилося.

— Легко йому казати: повернути. Хай би сам спробував. Знає,

небось, як легко навертати в Київі та Харкові.

Завальницький стукає п'ястком.

— А їсти хочете? Що?

Хто ж не хоче?... звичайно... годують добре.

— То-то! Значить—роби. Ти негайно поїдеш на місце й все зліквідуєш. Намов двох грюх, щоб сказали, що вони від самого народження не були сел-неробами. Може ж за це ім... ось маєш гаманець з червонцями. Збері підписи. Як не підпишуть? То хіба не знаєш, що зробити? Сам не потрафиш. Марші! А ти сідай і пиши спростовання.

Диктує:

— В Клебані жадної сел-робівської організації не було, а по-неже не було, то й ніхто перейти не міг. Що? Ловко? А тепер пиші заяву. Ми нижчепідписані сел-нероби заявляємо, що ми не сел-нероби, а коли ми не сел-нероби, то і не мали права писати, що виходимо з сел-нероба... Ловко? Га?

Телефонує до Варшави:

— Галльо! Товариш Хлебодаєв? Все зліквідовано. Пожалуйте на чайок, бо хлопці напрацювалися аж страх.

Жачук.

В справі учителів-українців на північно-західних українських землях.

Загально відомо, що шкільна влада позвільнювала на північно-західних землях учителів-українців і заступила їх учителями польської народности. Деяким учителям з цих земель надано посади в корінній Польщі. В школах на Волині, Поліссю, Холмщині і Підляшувчать майже виключно учителі—поляки і москалі. Українській Парляментарній Репрезентації потрібні точні статистичні дані в тій справі, а саме:

1) імена і прізвища, точна адреса, студії, польські курси і час і причини звільнення зі служби учителів—українців і чи побирають яке заосмотрення.

2) імена і прізвища, точні адреси учителів-українців з північно-західних земель перенесених в корінну Польщу.

3) імена і прізвища і кваліфікації учителів-поляків і москалів, які вчителюють в українських громадах, зокрема чи вони володіють українською мовою в слові і письмі і як вони відносяться до українського населення.

Ті матеріали нам конечно потрібні в боротьбі за українську шлолу і за українського учителя в ній. Тому прхасємо українців-учителів, членів гмінних громадських рад українських громадянських робітників і всіх людей доброї волі надсилати негайно потрібні матеріали на адресу: Український Соймовий Клуб. Варшава. Сойм.

ЗА УКРАЇНСЬКУ ПАРЛЯМЕНТАРНУ РЕПРЕЗЕНТАЦІЮ:

Володимир Целевич вр.,
урядуючий містоголова.

Дописи

Торговельне значіння Пінська.

В одному з попередніх чисел „Укр. Громади“ яюсь промайнула звістка про те, що „Народня Торговля“ має відкрити свою філію в Рівному і Пінську.

В своїй короткій замітці хочу з правду цього де-що сказати про Пінськ як дійсний осередок торговельного руху на Полісся. До світової війни Пінськ провадив ширшу торговлю завдяки воляній комунікації, що через р. Пипу, Припять та Дніпро мав комерційні стосунки не тільки з Київом, але й Кременчугом і Січесларом. З часом повстання ризького кордону водняний шлях втратив своє значіння для Пінська і припинився рух великих річних пароплавів.

Не зважаючи на це Пінськ по війні почав швидко відбудовуватися і поступово перетворюватись у місцевий торговельно-промисловий осередок. Сприяє тому, з одного боку, віддаленість більших міст та ширша експлуатація лісів, торг роботою і торговельні стосунки з більшовиками.

Безумовно, на нашій північній українсько-білорусинській межі, зараз Пінськ являється визначним осередком, як також і для цілого Полісся. Остільки занедбаного нами, що навіть і зараз ще Білорусини в своїй географіях рахують Пінськ своїм, хоча навкруги Пінська живе виключно українське населення.

Значіння має ще і те, що в

Пінську, як осередку Полісської Дієцезії є єпископська резиденція, а серед духовенства є багато свідомих одвиць, котрі часто приїжджають до Пінська як у службові так і особистих справах і, за відсутності своєї крамниці, силу грошей залишають в чужих руках.

Повстання в Пінську „Народньої Торговлі“ мало б не тільки значіння торговельне, але організаційне всього укр. місцевого громадянства. „Народня Торговля“ тут була б як пугній камінь під організацію цілого ряду (Дрогичин, Пінськ, Луїнець і Столин) наших запустілих повітів, що економічно залежні від Пінська. Отже освідомлення цих повітів виможливо перевести, не маючи в руках такого осередка, як Пінськ.

Тому повстання в Пінську філії „Народньої Торговлі“, як осередку Полісся, місцево свідоме укр. громадянство вітало б від широго серця.

О Яловицький.
Вибори до самоврядувань. На терені Полісського воевідства оголошено вибори до самоврядувань на підставі розпорядження генерального комісара східних земель. Вибори до гмінних рад мають бути закінчені до 5 вересня, а до соймків—12 вересня.

Було б бажано, щоб усе українське населення обєдналося на одній національній листі. Тоді не станеться того, що сталося на Волині, де в радах й соймках керують чужі люди.

Р. Р.

З життя Волині

Селянські землі, які відійшли до Радянщини. При встановленні кордону згідно з рижським трактатом багато земель наших волинських селян залишилося за більшовицьким кордоном. Ясна річ, що винагородити власників цих земель з врати повинна держава. Тим часом минає вже вісім років, а покровджені селяне досі жадного винагородження не одержали. Між іншим, втратили частину своїх земель селяне сіл Кобильні, Морозівки, Ново-Кореньких хуторів на Рівенщині й інші.

Особливо покровджені селяне с. Кобильні. За більшовицьким кордоном залишилося 324 десятини їхньої землі. Жадні заходи й старання досі не помогли. 26 серпня 1926 р. селяне звернулися з проханням до міністерства реформ рілля про надання їм такої самої кількості землі. Міністерство передало цю справу до окружного земського уряду в Луцьку, який 2 березня ц. р. повідомив селян, що справа може бути урегульована лише шляхом зарядження вищої влади або спеціальної устави. На подання селян до міністерства закордонних справ той самий земський уряд 30 квітня ц. р. повідомив їх, що буде визначений спеціальний делегат мін. реформ рілля з урядовцями, які займуться справою рекоменсації. Обіцяно надіслати спеціальне повідомлення. Проходить місяць за місяцем, а про делегата й не чути. Селяне вислали цими днями делегатів до земського уряду в Луцьку, але з ними нічого й не говорив, бо „не було референта“. Буде б бажано, щоб наші п.п. посли ближче зацікавилися справою тих селян, землі яких залишилися за радянським кордоном.

Перепони виставі. Аматорський гурток філії „Просвіти“ в Торчині Луцького повіту привітав виставу на 19 серпня, причому своєчасно звернувся за дозволом. Дозвіл прийшов у день вистави о 5 год. пополудні. Ясна річ, що оголошити населенню про виставу вже не було змоги й вистава не відбулася. Аргументи зібрані в філії для гродовження репетиції. О годині 11 прийшла поліція й розглядала присутніх, заявляючи, що в „Просвіті“ не вільно грати (на інструменті).

Військо в „Просвіті“. Від де яких філій „Просвіти“ Луцького повіту надійшли відомості, що мешкання цих філій позаймало рвоташоване в повіті військо.

Збори філії „Просвіти“. 12 серпня відбулися загальні збори філії Луцької „Просвіти“ в с. Вілостоні Торчинської гміни. Обрана

нова рада в складі: голова В. Корчук, скарбник М. Мигель, секретар А. Ковчалоук.

Ще один пам'ятник. З ініціативи місцевого косяндча в Рівному має бути побудований пам'ятник польським жовнірам, що полягли в бою за Рівне. Магістрат ніби-то вже зібрав тисячу зол.

„Каганець“. В селі Косарево на Дубенщині заложено теж каганець „Світло“ замість українськ. „Просвіти“. Так робота Чумаїв веде прямою дорогою до розбиття і хрувіядя.

„Наша Культура“. В Горохові заложено квігарню т-ва „Наша Культура“. Книгарнею завідує б. посол Вратунь.

Комуністична бібула. Вночі з 8 на 9 серпня в Рівному затримано двох мушан з комуністичною літературою в мовах польськ. і українськ.

Переїхав. 12 серпня поміщик з Рівенщини Завадський переїхав ділячку 17 років з села Грушвиці, яка по дорозі до шпиталю змерла.

Вистава в Боровичах. Молода філія „Просвіти“ с. Боровичі вже може похвалитися своєю працею. Аматорський гурток цієї філії 29 цього серпня виставив оперетку Котляревського „Наталка Полтавка“. Вистава пройшла добре. Сяля була переповнена. Після вистави відбулися танці. Дехід з вистави призначено на поповнення бібліотеки філії.

Штундистське видання. Волинь має теж свої дива. Хтоб міг повірити, що на волинському селі видається часопис! А дійсно видається. Ось у селі Богущинці, гм. Торчин, є штундист-москисфил Стефан Бохонюк (навіть прізвище пише через два в), який видає місячник „Новий вірний путь к жизни“. Безграмотніше нісенітниця! Але маняк „Издатель-редактор“ не бентежить, силе гроші, забірає своїх 300 примірників до кешені, виходить на вулицю й роздає селянам. І подумайте, навіть цей „часопис“ уже мав конфіскату.

Бібліотека в Гощі. Читальня „Польскі і Мапежи Школьной“ відкрила в Гощі на Рівенщині бібліотеку за допомогою головної управи „Мапежи“.

„Тиждень дитини“. Восвідський комітет улаштує в днях 16-23 вересня на всіх українських землях, так само, як і в Польщі, „тиждень дитини“. П.ш. Волинськ. п.ш. тиждень називає тижнем „майбутніх будівничих Польщі“. На Волині, каже він, цей тиждень має „виїткове значіння“... „настроїти він може на спільний тон ріжновязичні веретви громадянства“. Розуміємо.

Луцькі новинки

Ще одна кооператива 15 цього серпня в селі „Просвіти“ відбулися організаційні збори будиельної кооперативи. Ініціатори мали на увазі мігавий тив будиельно-мешканевий. Одначе, серед присутніх чулися голоси за те, щоб була створена кооператива одього типу: або окрема для будиель „Народнього Дому“ або для мешкальнич хат. Одначе більшістю голосів був ухвалений статут мішан.І кооперативи. Вибори надірної ради й управи не відбулися. Вони, як було заявлено головою зборів, мають бути вибрані з тих, що підпишуть статут.

Страшна вода. Мешканці так званої Вільки (Вульки) скаржаться на воду з міських колодязів. Вода в них до того брудна з забареленням у бруватний колір, що через шклянку її не можна розріжжати предмета. Час вже магістратові подумати про здоровля мешканців.

Сенаторка Кислевська. Луцьк відвідала п. сенаторка Кислевська, редакторка „Жіночої Долі“ (див. вище).

Історія „Просвіти“. Луцька повітова „Просвіта“ має намір видати коротку історію „Просвіти“ з приволу десяти іття її існування.

Діти до церкви. Батьки звертаються до нас з проханням звернути увагу на те, що секція фізичного виховання призначила відповідний час для недільних візан.

а саме: той, коли в церкві відбувається служба Бога (9-11 год. ранку).

Хто нас репрезентує. Надзвичайні збори соймку обрали членом воєніськ. ради поляка Загмунта Червінського; п. Петриківського, голову „Просвіти“ забалотировано.

Католицький єпископ. До Луцька призначено вікарного римо-католицького єпископа д-ра С. Вальчикевича з Плоцька.

З'їзд лікарів 30 серпня в Луцьку відбудеться з'їзд „кресових“ лікарів

„Опіка“. 28 серпня в Луцьку відбудуться організаційні збори польського „т-ва опіки над зєіратами“. До опіки над покровдженими людьми ще не подумалися.

До виставки. Щоб показати „товар лицем“, наказано господарям Ягелльонськ.І вул. „навалт“ малювати доми, а в них — двері, звичайно від фронту; так само поспішно стелють нові хідники біля воевідства. Міністерство рілляництва асигнувало для вистави 5 тисяч зол.

Курси. В вересні в Луцьку мають відбутися польські курси вогветрєвалого будівництва.

РІЖНІ ВІСТІ

Народне свято Делятинщини. 22 липня м. Делятин святкувало пам'ять тих, що в світовій і визвольній боротьбі голягли за волю України. Місцевий комітет на чолі з селянином Дедерчуком насипав біля Делятина, на передмісті Шепелівка, високу могилу на кілька метрів. У цей день на могилі відбулася панахила. Зібралось багато народу. Виголошені були промови. Далеко в полі лунали звуки хоралу: „Боже Ведикий, Єдиний! нам Україну храни“.

• 19 серпня маршал Пілсудський виїхав до Румунії.

• Сербські газети подають, що Сербсько Хорватскі взаємини поправляються. Короля відвідав представник хорватів Прибичевич.

• В Варшаві арештовано 10 комуністів підчас наради.

• Французька преса без тривогу з приводу сильного розвитку німецько-радянського літунства.

• В Туреччині введено латинськ.у азбуку замість турецьк.І.

• Польська влада стримала вивіз збіжжя за кордон.

• Німецькі соціалісти згодилися на будову панцирного корабля (броненосеця).

Книжки й журнали.

Видання „Сільск. Господ.“ Іж. Олександр Охрим. Меліорация і комасация селянських господарств. Львів. 1928 р. 57 стор. Взірці ухвал і подань, пляни парцель. Ціна 75 гр.

Іж. агр. Гр. Паляниця. Жито. Про його управу та угноювання. 32 стор., ілюстрації, мистецька двокольорова обгортка. Львів. 1928 р. Ціна 20 гр.

Іж. агр. Гр. Паляниця. Пшениця. Про її управу та угноювання. 32 стор.; ілюстрації, мистецька двокольорова обгортка. Львів, 1928 р. Ціна 20 гр.

Видання „Жіночої Долі“. Др. В. Ганьківський. Мати й немовлятка. Поради жінкам і матерям. 36 стор. Коломия, 1927 р. Ціна 50 гр.

„Добра Хазяйка“. Уживаймо якнайбільше ярип (яринні страви). 32 стор. Гарна двокольорова обгортка. Коломия, 1928 р. Ціна 75 гр.

О. Кислевська. Як вести працю в жіночих гуртках-16 стор. велик. формат. Кольорова обгортка.

Др. В. Ганьківський. Туберкулоз за. 16 стор. 30 гр.

Інші видання.

Герберт Кассон. Тайни успіху в интересах. 16 засад ділової людини. Переклад зі вступною статтею Віктора Приходька Накл. Таранька. 170 стор. Львів 1928

„Сільський Світ“ ч. 14-15 липня 1928 р. Луцьк.

Українське Пасічництво, ч. 6-7. Луцьк.

„Світ Дитини“, ч. 8, серпень. Львів „Господарсько-Кооперативний Часопис“.

ч. 31-32, 1 серпня 1928 р.

Західно-Українська Кооперация в 1926 р. Огляд, статистика і звітномлення з діяльності РСУК. Львів, 1928 р. Стор. 35 і 73.

„Жіноча Доля“, ч. 16. 15 серпня 1928 р. Коломия.

До відома студентам Львівського Університету.

Комітет Академічного Дому подає до відома студентам, які хотіли би в академічному році 1928[29 мешкати в Академічному Домі, що подання належить вносити до Комітету Академічного Дому, Львів, вул. Супінського 21, до дня 20 вересня ц. р. До подань належить долучити: 1) свідоцтво неможливости з найновішою датою; 2) посвідку від місцевої студентської організації; 3) посвідку від місцевого культурно-освітнього Товариства; 4) посвідку від місцевого Комітету для переведення збірки в часі „Місяця Студента“; 5) свідоцтва кількоквиальній або зложених іспитів за минулий академічний рік; 6) опінії від достячного Товариства, якого студент є членом.

За Комітет: Володимир Децикевич вр., голова. Др. Любомир Макаруска вр., секретар.

Дирекція Крем'янецької Української мішаної з правами прилюдности гімназії

подає до відома, що вступні іспити до всіх клас гімназії (від II-ої до VIII-ої) відбудуться 3, 4 і 5 вересня б. р.

До прохання про допущення до іспитів треба приложити метрику про народження і шкільне свідоцтво

Дирекція гімназії

Дирекція Луцької Української мішаної з правами прилюдности гімназії

подає до відома, що вступні іспити до всіх клас гімназії (від I до VIII) відбудуться 3, 4 і 5 вересня ц. р.

До прохання про допущення до іспитів треба приложити метрику про народження й шкільне свідоцтво

Дирекція гімназії

Актуальна та интересна книжка появилася на днях на книгарському ринкові. Це твір звісного американського бізнесіста

ГЕРБЕРТА КАССОНА під заг.:

Тайни успіху в интересах

(16 засад ділової людини) Обемистий вступ перекладчика ВІКТОРА ПРИХОДЬКА ясно ілюструє наші недомогання та промахи, які ми робили — не зважаючи сути інтересів та не прикладаючи до справи промислу і торговлі належного зрозуміння.

Цю книжку кожен прочитати кожний Українець (не лише купець чи кооператор, чи промисловець), а в першу чергу повинні нею заінтересуватись ті, що держать руку на пульсуючій живичку нашого суспільного життя та виховники народу.

ЦІНА КНИЖКИ: 4 зол. з пересилкою: 4-70 зол.)

Жадайте цієї книжки по всіх українських книгарнях у шлому краю.

Замовлення гуртові слати на адресу:

Накладня **МИХАЙЛА ТАРАНЬКА**

Львів, вул. Зіморевича 3.

FOSFOF
ФАБРИКА ШТУЧНИХ ПОГНОІВ
Львів
вул. Баторого 32
(ul. Batorego 32)
Телефон 50-69. 20-11

СУПЕРФОСФАТИ: кисті й фосфорово-азотові, **МІНЕРАЛЬНІ** й амонікові.
РЕФОРМФОСФАТИ: кисті й мінеральні від 18 до 26% P₂O₅ !!!
ТОМАСИНИ: „Kolumeta“, „Gwiazda“, й інші, як красиві так і заграничні.
СОЛИ потасові й **КАЙНІТ, АЗОТНЯК, САЛІТРА** (CHOROZOWSKA) амоніова
САЛІТРА члійська — **СІРЧАН** амоніовий валпо назозове палене й мелене (97%CaO) — Валпо будиельське.
ФОСФОРІТИ палені й мелені (CaO розп. P₂O₅)

Доставка вагоново й деталічно по цінах фабр. і на найдогідніших умовах кредит